JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS
15 päivänä helmikuuta 20001 [1]

1. Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle useita teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (jäljempänä TRIPS-sopimus) 50 artiklan 6 kohdan soveltamista ja tulkintaa koskevia kysymyksiä oikeudenkäynnissä, joka koskee turvaamistoimien määräämistä tavaramerkin väitetyn loukkauksen kieltämiseksi.

TRIPS-sopimus

2. TRIPS-sopimus syntyi Uruguayn kierroksen monenväliset kauppaneuvottelut aloittaneessa vuoden 1986 ministerikonferenssissa Punta del Estessä. Uruguayn kierros (jota neuvosto kuvasi "maailmanhistorian monitahoisimmiksi talousneuvotteluiksi" [2]) päättyi vuonna 1994 Maailman kauppajärjestön (jäljempänä WTO) perustamissopimuksen ja useiden erityissopimusten allekirjoittamiseen. TRIPS-sopimus on yksi näistä WTO:n perustamissopimukseen liitetyistä täydentävistä sopimuksista. TRIPS-sopimuksen ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa immateriaalioikeuksien suojaa maailmanlaajuisesti. [3]

3. TRIPS-sopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa, joka on otsikoitu Velvoitteiden luonne ja soveltamisala, määrätään seuraavaa:

"Jäsenten tulee huolehtia sopimuksen määräysten täytäntöönpanosta. Jäsenet voivat, ilman että niillä on tähän velvollisuutta, säätää kansallisessa lainsäädännössään sopimuksen edellyttämää laajemmasta suojasta edellyttäen, että sellainen suoja ei ole vastoin sopimuksen määräyksiä. Jäsenet voivat vapaasti valita tarkoituksenmukaiset keinot tämän sopimuksen määräysten sisällyttämiseksi niiden omiin oikeusjärjestyksiin ja -käytäntöön."

4. WTO:n perustamissopimuksen perusteella on selvää, että Euroopan yhteisöt ja

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Lausunto 1/94, 15.11.1994, Kok. 1994, s. I-5267; Kok. Ep. XVI, s. 237.

3 — Ks. edellä alaviitteessä 2 mainitun lausunnon 1/94 58 kohta.

kukin sen jäsenvaltio ovat kyseisen järjestön alkuperäisiä jäseniä.[4]

5. TRIPS-sopimuksen III osan, joka on otsikoitu Teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano, 41 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"1. Jäsenten tulee varmistaa, että tässä osassa määritellyt täytäntöönpanoon liittyvät menettelyt ovat käytettävissä niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti siten, että ne mahdollistavat tehokkaat toimet tässä sopimuksessa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia vastaan, mukaan lukien joutuisat oikeuskeinot loukkausten torjumiseksi samoin kuin oikeuskeinot vastaisten loukkausten ehkäisemiseksi. Näitä menettelyjä tulee soveltaa siten, että vältetään esteiden syntyminen lailliselle kaupalle ja että luodaan takeet menettelyjen väärinkäyttöä vastaan.

2. Teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva menettely tulee olla oikeudenmukainen ja tasapuolinen. Se ei saa olla liian monimutkainen tai kallis eikä sille saa asettaa kohtuuttomia määräaikoja tai aiheettomia viiveitä."

6. Esillä olevan asian kannalta merkitykselliset TRIPS-sopimuksen 50 artiklan määräykset ovat seuraavat:

"1. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä nopeista ja tehokkaista turvaamistoimenpiteistä:

a) joilla estetään niiden tuomiopiirissä teollis- ja tekijänoikeuden loukkaaminen ja erityisesti maahantuotujen tavaroiden pääsy markkinoille tulliselvityksen jälkeen;

b) jotka tähtäävät olennaisen todistusaineiston turvaamiseen, milloin rikkomusta on aihetta epäillä.

2. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus päättää turvaamistoimenpiteistä toista osapuolta kuulematta kin, milloin se katsotaan perustelluksi, erityisesti jos viivytys todennäköisesti aiheuttaisi korvaamatonta vahinkoa oikeuden haltijalle, tai milloin on ilmeinen todistusaineiston hävittämisen vaara.

4 — Ks. sopimuksen XI artikla.

— —

4. Mikäli turvaamistoimiin on ryhdytty toista osapuolta kuulematta, tälle pitää ilmoittaa asiasta viipymättä ja viimeistään välittömästi toimenpiteisiin ryhtymisen jälkeen. Asian uudelleen käsittely, johon liittyy oikeus tulla kuulluksi, tulee järjestää vastaajan pyynnöstä kohtuullisessa ajassa toimenpiteistä ilmoittamisen jälkeen sen ratkaisemiseksi, onko turvaamistointa muutettava taikka onko se kumottava tai pidettävä voimassa.

— —

6. Jollei 4 kohdasta muuta johdu, tulee 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet vastaajan vaatimuksesta kumota tai niiden vaikutukset muuten poistaa, jos pääasiaa ei ole pantu vireille kohtuullisessa määräajassa, jonka pituuden toimenpiteestä määräävä oikeusviranomainen päättää, jos jäsenen lainsäädäntö niin sallii tai, jos tuomioistuimella ei ole sellaista määräysvaltaa, määräaika ei saa olla yli 20 työpäivää tai 31 kalenteripäivää riippuen siitä, kumpi niistä on pidempi.

7. Jos väliaikainen toimenpide on kumottu tai se raukeaa hakijan toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, tai myöhemmin todetaan, että mitään teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta tai sellaisen uhkaa ei ole ollut, oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä vastaajan vaatimuksesta hakija suorittamaan vastaajalle asianmukainen korvaus näiden toimenpiteiden aiheuttamasta vahingosta.

8. Siinä laajuudessa kuin turvaamistoimenpiteistä voidaan päättää hallinnollisessa menettelyssä, siinä noudatettavien periaatteiden tulee olennaisesti vastata tässä luvussa tarkoitettuja periaatteita."

7. TRIPS-sopimuksen 70 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Tästä sopimuksesta ei seuraa velvoitteita sellaisten toimien suhteen, joihin on ryhdytty ennen kyseessä olevan jäsenen osalta noudatettavaa sopimuksen voimassaolopäivää."

TRIPS-sopimus ja yhteisö

8. WTO:n perustamissopimus ja muut sen yhteydessä tehdyt sopimukset, joihin myös TRIPS-sopimus kuuluu, on yhteisön puolesta hyväksytty Uruguayn kierroksen (1986—1994) monenvälisten neuvottelujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä

94/800/EY.[5] Mainitut sopimukset on julkaistu päätöksen liitteenä.[6] Sopimukset tulivat voimaan yhteisössä ja sen jäsenvaltioissa 1.1.1996.

9. Yhteisön oikeuden näkökulmasta TRIPS-sopimus on sekasopimus: yhteisöllä ja sen jäsenvaltioilla oli jaettu toimivalta sen tekemiseksi.[7] Yhteisöllä ja jäsenvaltioilla oli jaettu toimivalta sellaisilla TRIPS-sopimuksen soveltamisaloilla, kuten tavaramerkkien alalla, joilla yhteisössä oli otettu käyttöön vain osittaisia yhdenmukaistamistoimia. Yhteisöjen tuomioistuin korosti, että yhteisöllä ja sen jäsenvaltioilla oli jaettu toimivalta erityisesti niiden TRIPS-sopimuksen määräysten osalta, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeuksien tehokkaan suojan takaamiseksi toteutettavia toimenpiteitä, kuten turvaamistoimenpiteitä koskevien määräysten osalta.[8]

10. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa Hermès antamassaan tuomiossa,[9] että sillä on toimivalta tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa silloin, kun kansallisia tuomioistuimia pyydetään määräämään sellaisia väliaikaisia toimenpiteitä, joilla suojataan yhteisön tavaramerkistä johtuvia oikeuksia,[10] mutta myös silloin, kun asia koskee kansallisessa tavaramerkkilainsäädännössä — tässä tapauksessa yhtenäisessä Benelux-laissa — suojatusta tavaramerkistä johtuvia oikeuksia.[11] Myöhemmin asiassa Dior ym. antamassaan tuomiossa[12] yhteisöjen tuomioistuin vahvisti asiassa Hermès antamansa ratkaisun ja totesi, ettei sen toimivalta tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa rajoitu pelkästään tavaramerkkioikeuteen liittyviin tilanteisiin, vaan se on toimivaltainen tulkitsemaan myös muita TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia teollis- ja tekijänoikeuksia koskevia tilanteita.[13]

TRIPS-sopimuksen 50 artiklan rakenne ja tavoitteet

11. TRIPS-sopimuksen III osalla pyrittiin ensi kertaa puuttumaan teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon liittyviin ongelmiin maailmanlaajuisesti, mikä ilmentää sitä tosiseikkaa, että sopimuksesta neuvoteltaessa teollisuusmaat olivat entistä enemmän huolissaan väärennettyjen ja luvattomasti valmistettujen tavaroiden aiheuttamien ongelmien lisääntymisestä. Eräs kommentoija toteaakin,[14] että vuonna 1985 tiettyjen maiden toimialat olivat kärsineet vuositasolla yli 1,3 miljardin Yhdysvaltain dollarin tappiot tekijänoikeuksien puutteellisen kansainvälisen suojan vuoksi. Näiden lukujen perusteella kansainvälinen teollis- ja tekijänoikeuksista vastaava liitto (International Intellectual

5 — EYVL 1994, L 336, s. 1.

6 — TRIPS-sopimus on julkaistu EYVL:n numerossa L 336, s. 213.

7 — Edellä alaviitteessä 1 mainittu lausunto 1/94, 105 kohta.

8 — Edellä alaviitteessä 1 mainittu lausunto 1/94, 104 kohta.

9 — Asia C-53/96, tuomio 16.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3603).

10 — Edellä mainitun tuomion 28 kohta.

11 — Edellä mainitun tuomion 30—33 kohta.

12 — Yhdistetyt asiat C-300/98 ja C-392/98, tuomio 14.12.2000, Kok. 1998, s. I-11307.

13 — Edellä mainitun tuomion 36—40 kohta.

14 — Stewart, T. P. (toim.), *The GATT Uruguay Round — A Negociating History* (1986—1992), Vol. II, 1993, s. 2254.

Property Alliance) korosti Yhdysvaltojen kansainvälisen kaupan komissiolle (International Trade Commission) tuona vuonna antamassaan raportissa, että "Yhdysvaltojen hallituksen on pyrittävä luomaan kansainväliseen kauppaan teollis- ja tekijänoikeuksia kunnioittava ja suojaava ilmapiiri". [15]

12. Teollisuusmaat, etenkin Yhdysvallat, Euroopan maat, Japani ja Australia, vaativat näiden huolenaiheiden poistamiseksi nykyiseen III osaan kuuluvia määräyksiä, kuten 50 artiklaa. [16] Neuvottelujen aikana 50 artiklan sanamuodosta keskusteltiin verrattain vähän, ja tämän vuoksi siihen tehtiin vain vähän muutoksia. [17] Näin ollen 50 artiklan voidaan pääpiirteissään katsoa vastaavan teollisuusmaiden toiveita.

13. TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa määrättyjen kaltaiset turvaamistoimenpiteet ovat erityisen vaikuttavia silloin, kun teollis- tai tekijänoikeuden haltija saa tietoonsa, että kyseisiä oikeuksia on loukattu ilmiselvästi tai että niitä on selvästi uhattu loukata. Kyseisen artiklan ansiosta haltija voi tässä tilanteessa saada suojakseen nopean ja tehokkaan turvaamistoimenpiteen. Tässä tapauksessa — nimittäin kun oikeutta on loukattu ilmiselvästi — tällaisen toimenpiteen määrääminen riittää aina asian ratkaisemiseksi: väärennettyjä tai luvattomasti valmistettuja tavaroita kaupan pitävällä (tai sitä suunnittelevalla) osapuolella ei ole perusteita riitauttaa turvaamistoimea eikä mitään intressiä ajaa varsinaista pääasiaa.

14. On tietenkin muita tapauksia, joissa turvaamistoimenpiteestä määrätään, vaikka olosuhteet eivät ole yhtä selkeät: väitettyä loukkausta vastaan saattaa olla todellisia perusteita, eikä vastaajalla ole mahdollisuutta esittää tätä puolustusta silloin, jos turvaamistoimenpide määrätään tätä osapuolta kuulematta väliaikaismääräyksellä. Joissakin tapauksissa voi olla jopa niin, että kantajan toiminta loukkaa vastaajan teollis- ja tekijänoikeuksia.

15. Tästä seuraa, että 50 artiklan 6 kohtaa on tulkittava siten, että mainitut intressit sovitetaan yhteen: toisaalta kantajalla ei pidä olla velvoitetta turhaan saattaa pääasiaa vireille useimmissa tapauksissa, joissa riita-asia voidaan tosiasiassa ratkaista turvaamistoimenpiteellä ja vastaaja hyväksyy tällaisen ratkaisun; toisaalta vastaajalle on annettava halutessaan tilaisuus esittää aineellinen puolustus varsinaisen pääasian yhteydessä.

16. Komissio suhtautuu 50 artiklaan yleisellä tasolla samoin ja toteaa, että se kuvastaa tasapainoa teollis- ja tekijänoikeuksien nopean ja tehokkaan tilapäisen suojan sekä niiden vastaajan intressien välillä, joiden mukaisesti turvaamistoimenpiteitä ei saa käyttää protektionistisiin tarkoituksiin. Komissio lisää, että tämä

15 — Ks. Emmert F., "Intellectual Property in the Uruguay Round — Negociating Strategies of the Western Industrialized Countries", *Michigan Journal of International Law*, 1990, s. 1317.

16 — Ks. Stewart, s. 2264—2313, erityisesti s. 2272 ja 2308—2310, ja Dreier, T., "TRIPs and Enforcement of Rights", teoksessa Beier, F.-K. ja Schricker G., (toim.), *From GATT to TRIPs — The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, 1996.

17 — Ks. Gervais D., *The TRIPs Agreement — Drafting History and Analysis*, 1998, s. 213—216.

tavoite on sopusoinnussa sopimuksen 41 artiklan 1 ja 2 kohdan [18] kanssa. Nämä määräykset aloittavat sopimuksen III osan, johon 50 artikla kuuluu. Kuten edellä kävi ilmi, 41 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia menettelyitä on sovellettava siten, että vältetään esteiden syntyminen lailliselle kaupalle ja että luodaan takeet menettelyjen väärinkäyttöä vastaan. Sopimuksen 41 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että menettelyt ovat oikeudenmukaisia ja tasapuolisia eivätkä liian monimutkaisia tai kalliita. Näistä määräyksistä ilmeneviä periaatteita — lyhyesti sanottuna tasapainoa ja oikeudenmukaisuutta — olisi noudatettava 50 artiklan kohtia tulkittaessa.

17. Teen lopuksi kaksi huomautusta 50 artiklan 6 kohdan tehokkaasta soveltamisesta.

18. Ensinnäkin, koska yhteisössä ei ole annettu alaa koskevia säännöksiä, on nähdäkseni niin, että siinä määrin kuin TRIPS-sopimuksen kyseisiin määräyksiin ei sisälly menettelysääntöjä, joita sovellettaisiin kaikissa WTO:n jäsenissä, joihin myös Euroopan unionin viisitoista jäsenvaltiota kuuluvat, tällaiset sääntelyaukot voidaan korjata parhaiten kansallisella lainsäädännöllä: olisi uskaliasta määrätä sellaisia menettelysääntöjä, joita TRIPS-sopimuksen neuvottelijat eivät ole hyväksyneet. Tätä näkemystä tukee myös sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan viimeinen virke, jonka mukaan "jäsenet voivat vapaasti valita tarkoituksenmukaiset keinot tämän sopimuksen määräysten sisällyttämiseksi niiden omiin oikeusjärjestyksiin ja -käytäntöön".

19. Toisekseen sillä tuomioistuimella, jolle turvaamistoimihakemus on esitetty (tai tarvittaessa sillä tuomioistuimella, jossa on haettu muutosta turvaamistoimenpiteiden määräämiseen tai niiden hylkäämiseen), on ilmiselvästi parhaat mahdollisuudet ratkaista jotkin menettelyjä koskevat näkökohdat silloin, kun tämä sopimuksessa ja kansallisessa lainsäädännössä sallitaan. Kyseinen tuomioistuin on tietoinen asian tosiseikoista ja voi tämän ansiosta varmistaa, että 50 artiklan 6 kohdan periaatteina olevia tasapainon ja oikeudenmukaisuuden vaatimuksia noudatetaan yksittäisissä tapauksissa.

20. Siirryn nyt käsittelemään näiden näkökohtien perusteella pääasian oikeudenkäyntiä ja kansallisen tuomioistuimen esittämiä ennakkoratkaisukysymyksiä.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

21. Pääasian oikeudenkäynti koskee Alankomaissa Oosterhoutissa asuvan Robert Groeneveldin rekisteröimän kuvamerkkityyppisen Route 66 -tavaramerkin väitettyä loukkausta. Tavaramerkki on rekisteröity eri tavara- ja palveluluokkia varten, joihin kuuluvat alkoholijuomat sekä ravitsemis-, majoitus- ja ateriapalvelut.

18 — Esitetty 5 kohdassa.

22. Route 66 on kuuluisa osavaltioiden välinen valtatie Yhdysvalloissa, ja se nimettiin vuonna 1926. Se lähtee Chicagosta Michigan Avenuelta ja kulkee 2 400 mailin matkan kuuden osavaltion halki Kaliforniaan Santa Monicaan. Route 66:sta on tullut (tai se on ehkä aina ollut) jonkinlainen kulttuurisymboli Yhdysvalloissa ja muuallakin (esimerkiksi Norjassa, Italiassa ja Japanissa on Route 66 -yhdistyksiä). Se mainitaan muun muassa John Steinbeckin teoksessa Vihan hedelmät, ja tätä "teiden äidiksi" kuvattua tietä kulkivat ne yli 200 000 ihmistä, jotka vuonna 1930 jättivät Keskilännen tasankojen pölyt taakseen ja muuttivat Kaliforniaan. Sama tie mainitaan myös Jack Kerouacin romaanissa Matkalla, ja sen innoittamana on luotu kansanlauluja ja televisiosarjoja.

23. Groeneveldin rekisteröimän kuvamerkin muoto on johdettu sen liikennemerkin muodosta, joka oli kyseisen valtatien merkkinä silloin, kun tämä tie oli vielä kokonaisuudessaan käytössä. Sivumennen sanottuna on mielestäni hämmästyttävää, että tällainen liikennemerkki on rekisteröity tavaramerkiksi.

24. Schievingillä ja Nijstadilla on Alankomaissa Meppelissä disko, johon kuuluvan kahvilan nimi on Route 66.

25. Esitettyään Schievingille ja Nijstadille turhaan virallisen vaatimuksen tavaramerkkioikeuksien loukkaamisen lopettamisesta Groeneveld haastoi heidät väliaikaismääräyksiä koskevaan kort geding -menettelyyn. Haaste jätettiin 31.10.1995 ja suullinen kuuleminen järjestettiin 6.11.1995. Rechtbank te Assenin puheenjohtaja hyväksyi 9.1.1996 Groeneveldin esittämät vaatimukset toimenpiteistä ja määräsi Schievingin ja Nijstadin (1) lopettamaan välittömästi ja tulevaisuudessa nim(i)en (Café) Route 66 ja tavaramerkkien ROUTE 66 käytön sekä kaikkien muiden merkkien käytön, jotka ovat samanlaisia kuin rekisteröidyt ROUTE 66 -tavaramerkit, sellaisten tavaroiden tai palvelujen tunnusmerkkinä, joita varten nämä tavaramerkit on rekisteröity (erityisesti ravitsemus- ja ateriapalvelut), ja (2) lopettamaan ROUTE 66 -tavaramerkin ja kaikkien muiden samankaltaisten merkkien, kuten riidanalaisen (Café) Route 66 -nimityksen, lainvastaisen käytön liiketoiminnassaan siten, että sillä saatetaan loukata tavaramerkin haltijan tai haltijoiden oikeuksia.

26. Gerechtshof te Leeuwarden pysytti 3.9.1997 antamassaan tuomiossa puheenjohtajan päätöksen voimassa muuttaen kuitenkin tuomiolauselman osaa sen saattamiseksi yhdenmukaiseksi Benelux-maiden yhtenäisen tavaramerkkilain kanssa.

27. Schieving ja Nijstad valittivat päätöksestä Hoge Raad der Nederlandenille. Hoge Raad hylkäsi valituksen kahdeksan ensimmäistä perustetta, jotka koskivat Benelux-maiden yhtenäisen tavaramerkkilain eri säännösten tulkintaa. Yhdeksäs valitusperuste koski sitä, että Gerechtshof oli hylännyt Schievingin ja Nijstadin esittämän valitusperusteen, joka koski TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan välitöntä oikeusvaikutusta.

28. Schieving ja Nijstad toteavat, että TRIPS-sopimus oli tullut Alankomaissa voimaan 1.1.1996, ja vaativat tämän sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan perusteella Gerechtshofia määräämään, että puheenjohtajan 9.1.1996 tekemällä päätöksellä määräämät turvaamistoimet — jos ja siinä määrin kuin ne olisi voitu pysyttää tai antaa — ovat olleet voimassa ainoastaan ajanjakson, joka on päättynyt viimeistään 20 työpäivän tai, jos tämä ajanjakso on edellistä pitempi, 31 kalenteripäivän kuluttua tiedoksiantamisesta, ja että tämän jälkeen turvaamistoimien voimassaolo on päättynyt, koska Groeneveld ei ole saattanut pääasian oikeudenkäyntiä vireille kyseisen ajanjakson kuluessa.

29. Hoge Raadille esittämässään valituksessa Schieving ja Nijstad katsoivat, että Gerechtshof oli tulkinnut virheellisesti TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaa tämän valitusperusteen hylätessään ja päättäessään, että valitus hylätään. Tämän vuoksi Hoge Raad esitti seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklalla ja erityisesti kyseisen artiklan 6 kohdalla välitön oikeusvaikutus?

2) Onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaa tulkittava niin, että tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen turvaamistoimien voimassaolo päättyy automaattisesti, jos pääasian oikeudenkäyntiä ei ole saatettu vireille turvaamistoimesta määrättäessä vahvistetussa määräajassa tai jos siinä tapauksessa, että tällaista määräaikaa ei ole vahvistettu, pääasian oikeudenkäyntiä ei ole saatettu vireille 20 työpäivän tai 31 kalenteripäivän kuluessa (jos viimeksi mainittu ajanjakso on edellistä pitempi), vai onko (aina) välttämätöntä, että se asianosainen, jota vastaan turvaamistoimi on toteutettu, vaatii turvaamistoimen voimassaolon päättymistä?

3) Alkaako se määräaika, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille siinä tapauksessa, että tätä määräaikaa ei ole vahvistettu turvaamistoimesta määrättäessä:

a) sitä päivää, jona tuomioistuin määrää turvaamistoimesta, lähinnä seuraavasta päivästä,

b) sitä päivää, jolloin turvaamistoimipäätös annetaan tiedoksi vastaajalle, lähinnä seuraavasta päivästä,

c) sitä päivää, jolloin turvaamistoimipäätös on tullut lainvoimaiseksi, lähinnä seuraavasta päivästä, vai

d) jostain muusta ajankohdasta?

4) Onko turvaamistoimesta päättävän tuomioistuimen asetettava viran puo-

lesta se määräaika, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, vai saako tuomioistuin asettaa tällaisen määräajan vain, jos määräajan asettamista on vaadittu?

5) Jos se tuomioistuin, joka käsittelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemästä turvaamistoimipäätöksestä tehdyn valituksen, pysyttää kyseisen päätöksen, saako se asettaa kyseisen määräajan joko viran puolesta tai asianosaisen vaatimuksesta, jos turvaamistoimesta päättänyt tuomioistuin on jättänyt asettamatta tällaisen määräajan?

6) Onko TRIPS-sopimuksen 50 artikla sovellettavissa, jos tämä sopimus tulee voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa ajankohtana, jolloin asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on päättynyt ja asia on siirtynyt päätösharkintaan mutta päätöstä ei ole vielä tehty?"

30. Hoge Raad huomauttaa ennakkoratkaisupyynnössään jo aiemmin esittäneensä ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle 30.10.1998 esittämässään ennakkoratkaisupyynnössä, joka saapui yhteisöjen tuomioistuimeen 5.11.1998 ja joka kirjattiin numerolla C-392/98, Assco Gerüste. [19]

31. Groeneveld sekä Ranskan, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset, neuvosto ja komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Ranskan ja Portugalin hallituksen sekä neuvoston huomautukset koskevat yksinomaan ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä. Suulliseen käsittelyyn osallistuivat Schieving ja Nijstad sekä komissio.

Asiaa koskeva kansallinen menettely

32. Alankomaiden siviiliprosessilain (jäljempänä siviiliprosessilaki) 289 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Asioissa, joissa asianosaisten etujen turvaamiseksi on asian kiireellisyyden vuoksi tarpeen ryhtyä välittömästi väliaikaisiin toimenpiteisiin, tätä koskeva vaatimus voidaan esittää istunnossa, jonka tuomioistuimen puheenjohtaja tätä tarkoitusta varten järjestää määräämänään arkipäivänä."

33. Tällaisen tilanteen osalta siviiliprosessilain 290 §:n 2 momentissa säädetään, että asianosaiset voivat omasta aloitteestaan tulla saapuville istuntoon, jossa tuomioistuimen puheenjohtaja käsittelee kyseisten väliaikaismääräysten antamista, jolloin kyseisiä toimenpiteitä hakevaa asianosaista täytyy istunnossa edustaa asianajaja, kun taas vastapuoli voi esiintyä henkilökohtaisesti tai valtuuttaa asianajajan asiamiehekseen.

34. Siviiliprosessilain 292 §:n mukaan puheenjohtajan hyväksymät väliaikaiset toimenpiteet eivät vaikuta pääasiasta annettavaan ratkaisuun.

19 — Tämän jälkeen asia yhdistettiin edellä alaviitteessä 11 mainitun asian Dior ym. kanssa. Ks. myös 39 ja 41 kohta jäljempänä.

35. Siviiliprosessilain 295 §:n mukaan väliaikaismääräyksestä voidaan valittaa Gerechtshofiin kahden viikon kuluessa kyseisen päätöksen tiedoksiantamisesta.

36. Asiassa Hermès [20] annetussa tuomiossa käsiteltiin sitä, onko Alankomaissa sovellettu menettely TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu turvaamistoimenpide ja onko siihen tämän vuoksi sovellettava 50 artiklan 6 kohtaa. Ennakkoratkaisupyynnössään Arrondissementsrechtbankin puheenjohtaja huomautti, että Alankomaiden lainsäädännön mukaisessa menettelyssä vastaaja haastetaan saapumaan oikeuteen, asianosaisilla on oikeus tulla kuulluksi, ja hakemuksen käsittelevä tuomari tekee asiassa ratkaisun, jonka hän lisäksi esittää perustellussa kirjallisessa päätöksessä, josta on mahdollista valittaa. Lisäksi vaikka asianosaisilla tuolloin on oikeus saattaa pääasia vireille TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, ne yleensä tyytyvät annettuun väliaikaismääräykseen.

37. Asiassa Hermès antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että sellaista toimenpidettä, jonka tarkoituksena on lopettaa tavaramerkkioikeuden väitetty loukkaaminen ja josta päätetään tällaisessa menettelyssä, on pidettävä 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna turvaamistoimenpiteenä.

20 — Mainittu edellä alaviitteessä 9.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

38. Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklalla (ja erityisesti sen 6 kohdalla) välitön oikeusvaikutus.

39. Yhteisöjen tuomioistuimen hiljattain asiassa Dior ym. antaman tuomion [21] 47 ja 48 kohdasta seuraa, että tavaramerkkien alalla on yhteisön oikeuden perusteella määriteltävä, millaisia oikeusvaikutuksia TRIPS-sopimuksen 50 artiklalla on turvaamistoimenpiteitä koskeviin kansallisiin oikeussääntöihin. Sen sijaan kun "on kyse alasta, jolla yhteisö ei ole vielä antanut säännöksiä ja joka siis kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan", TRIPS-sopimuksen 50 artiklan oikeusvaikutukset määritellään kansallisessa lainsäädännössä.

40. Myönnän, ettei ole helppoa ymmärtää, miksi yhteisön oikeudessa säännellään TRIPS-sopimuksen oikeusvaikutuksia yhteisön tavaramerkkiä koskevien tapausten lisäksi tilanteissa, jotka koskevat kansallisia tavaramerkkejä (yhtenäiset Benelux-tavaramerkit). [22] On pidettävä mielessä, että yhteisöjen tuomioistuimen oman

21 — Mainittu edellä alaviitteessä 12.

22 — Edellä alaviitteessä 12 mainitussa asiassa Dior ym. annetun tuomion 47 kohta.

oikeuskäytännön mukaisesti TRIPS-sopimuksen 50 artiklan soveltaminen kansallisiin tai Benelux-tavaramerkkeihin vaikuttaa tilanteelta, joka kuuluu kansallisen lainsäädännön piiriin. [23] Asiassa Dior ym. annetun tuomion 47 kohdassa tehty viittaus asiassa Hermès annetun tuomion 28 kohtaan ei myöskään ratkaise tätä kysymystä, koska viimeksi mainittu kohta koskee ainoastaan yhteisön tavaramerkkiä. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä voitaisiin ehkä selittää sillä, että olisi liian monimutkaista, jos turvaamistoimenpiteitä säänneltäisiin kahdella erillisellä oikeusjärjestelmällä, joista toinen koskisi yhteisön tavaramerkkiä ja toinen kansallisia tavaramerkkejä.

41. Oli asian laita miten tahansa, yhteisöjen tuomioistuin päätti asiassa Dior ym. antamassaan tuomiossa, ettei TRIPS-sopimuksen 50 artikla luo sellaisia oikeuksia, joihin yksityishenkilöt voisivat vedota tuomioistuimissa yhteisön oikeuden perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi kuitenkin, ettei se toteamus, ettei TRIPS-sopimuksen määräyksillä ole tässä mielessä välitöntä oikeusvaikutusta, täysin ratkaissut kansallisten tuomioistuinten esille tuomaa ongelmaa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kun on kyse tavaramerkkien kaltaisesta alasta, johon TRIPS-sopimusta sovelletaan ja jota koskevia säännöksiä yhteisö on jo antanut, jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten on turvaamistoimista tällaista alaa koskevien oikeuksien suojaamiseksi päättäessään sovellettava yhteisön oikeuden mukaan kansallisia säännöksiään TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuotoa ja tarkoitusta mahdollisimman tarkasti noudattaen. [24]

42. Vaikka 50 artiklalla ei näin ollen ole välitöntä oikeusvaikutusta, välittömän oikeusvaikutuksen puuttuminen ei ole niin merkittävää, kuin se olisi saattanut olla, koska tavaramerkkioikeuden alalla kansallisten tuomioistuinten on tulkittava kansallisia oikeussääntöjään tavalla, joka on mahdollisimman yhdenmukainen 50 artiklan kanssa. Tämä periaate vastaa yhteisöjen tuomioistuimen aiemmin vuoden 1947 GATT-sopimuksen yhteydessä omaksumaa lähestymistapaa; oikeuskäytännössään se on esimerkiksi todennut, että "on tärkeää, että yleissopimuksen määräyksiä, kuten kaikkien muiden yhteisöä sitovien sopimusten määräyksiä, sovelletaan samalla tavalla koko yhteisössä". [25]

Toinen ennakkoratkaisukysymys

43. Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, päättyykö 50 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen turvaamistoimien voimassaolo automaattisesti, jos pääasian oikeudenkäyntiä ei ole saatettu vireille turvaamistoimesta määrättäessä vahvistetussa määräajassa tai jos siinä tapauksessa, että tällaista määräaikaa ei ole vahvistettu, pääasian oikeudenkäyntiä ei ole saatettu vireille 20 työpäivän tai 31 kalenteripäivän kuluessa (jos viimeksi mainittu ajanjakso on edellistä pitempi), vai onko välttämätöntä, että se asianosainen, jota vastaan turvaamistoimi on toteutettu, vaatii turvaamistoimen voimassaolon päättymistä.

44. On muistettava, että 50 artiklan 6 kohdassa määrätään, että turvaamistoimenpiteet tulee vastaajan vaatimuksesta

23 — Edellä mainitussa asiassa Dior annetun tuomion 35 kohta ja alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Hermès annetun tuomion 32 kohta.

24 — Edellä mainitun tuomion 45—47 kohta.

25 — Yhdistetyt asiat 267/81—269/81, SPI ja SAMI, tuomio 16.3.1983 (Kok. 1983, s. 801, 14 kohta; Kok. Ep. VII, s. 81).

kumota tai niiden vaikutukset muuten poistaa, jos pääasian oikeudenkäyntiä ei ole saatettu vireille kohtuullisessa määräajassa, jonka pituuden toimenpiteestä määräävä lainkäyttöelin päättää, jos jäsenen lainsäädäntö niin sallii tai, jos lainkäyttöelin ei ole päättänyt määräajasta, määräaika ei saa olla yli 20 työpäivää tai 31 kalenteripäivää riippuen siitä, kumpi niistä on pidempi.

45. Voi tietenkin olla niin, että joissakin järjestelmissä — kuten yhteisöjen tuomioistuimessa [26] — turvaamistoimihakemus voidaan esittää vain, jos pääasian oikeudenkäynti saatetaan vireille samanaikaisesti tai se on saatettu vireille jo aiemmin. Kansallisen tuomioistuimen pyytämä tulkinta 50 artiklan 6 kohdasta on merkityksellinen ainoastaan sellaisissa järjestelmissä, joissa turvaamistoimihakemus voidaan esittää ennen kuin pääasian oikeudenkäynti on saatettu vireille.

46. Komissio toteaa, että Hoge Raadissa Schieving ja Nijstad väittivät, että ilmaisu "vastaajan vaatimuksesta" viittaa ainoastaan verbiin "tulee kumota" ja että sopimuspuolet eivät ole voineet tarkoittaa, että ilmaus "tai niiden vaikutukset muuten poistaa" edellyttäisi vastaajan vaatimusta. Tämän perusteella he katsovat, että tällainen vaatimus tarvitaan ensimmäisessä tapauksessa mutta ei toisessa.

26 — Ks. yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan 1 kohta.

47. Nähdäkseni tätä tulkintaa on kuitenkin vaikea sovittaa yhteen määräyksen englanninkielisen toisinnon kanssa, josta käy ilmi, että vastaajan vaatimusta vaaditaan kummassakin tapauksessa.

48. Määräyksen ranskan- ja espanjankieliset toisinnot, jotka ovat ainoat muut todistusvoimaiset toisinnot, [27] vahvistavat jälkimmäisen tulkinnan. Kummassakin toisinnossa ilmaisu "vastaajan vaatimuksesta" [28] seuraa ilmausta "tulee kumota tai niiden vaikutukset muuten poistaa", [29] minkä perusteella on ilmeistä, että vastaajan vaatimusta edellytetään kummassakin tapauksessa. Tämän vuoksi on nähdäkseni niin, kuten Groeneveld, Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio katsovat, että 50 artiklan 6 kohtaa sovelletaan ainoastaan vastaajan vaatimuksesta ja riippumatta siitä, johtuuko turvaamistoimenpiteiden voimassaolon päättyminen siitä, että ne on kumottu, vai siitä, että ne on poistettu "muuten".

49. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö jäsenvaltio voisi määrätä lainsäädännössään nimenomaisesti, että turvaamistoimenpiteiden voimassaolo päättyy automaattisesti. TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan tavoitteena on varmistaa, että vastaajalla on mahdollisuus riitauttaa määrätyt turvaamistoimenpiteet

27 — Ks. Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen viimeinen kohta.

28 — "A petición del demandado", mitä ranskankielisessä toisinnossa vastaa ilmaisu "à la demande du défendeur".

29 — "Se revocarán o quederán de otro modo sin efecto", mitä vastaa ranskankielisessä toisinnossa ilmaisu "seront abrogées ou cesseront de produire leurs effets d'une autre manière".

ennen kuin pääasian oikeudenkäynti saatetaan vireille. Kuten olen edellä todennut,[30] tämän määräyksen tavoitteena on turvata etujen tasapaino niille asianosaisille, joita teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä määrätyt turvaamistoimenpiteet koskevat eniten. Nähdäkseni tätä tasapainoa ei horjuteta, vaikka vastaajalle myönnetään 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua suojaa laajempi suoja, kunhan kyseessä olevien teollis- ja tekijänoikeuksien haltijan etuja ei samanaikaisesti heikennetä kohtuuttomasti. Sellainen kansallinen säännös, jonka mukaisesti turvaamistoimenpiteiden voimassaolo päättyisi automaattisesti, jos pääasian oikeudenkäyntiä ei saatettaisi vireille samana päivänä, ei selvästikään olisi tarvittavaa etujen tasapainoa koskevan tavoitteen mukainen. Sitä vastoin sellainen säännös, jonka mukaisesti turvaamistoimenpiteen voimassaolo päättyisi automaattisesti, jos pääasian oikeudenkäyntiä ei saatettaisi vireille kuukauden kuluessa, saattaisi hyvinkin turvata tämän tasapainon.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

50. Kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin tiedustelee pääasiassa sitä, milloin se määräaika alkaa kulua, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, jos tätä määräaikaa ei ole vahvistettu turvaamistoimesta määrättäessä. Kansallinen tuomioistuin esittää kolme mahdollista alkamisajankohtaa määräajan kulumiselle, jotka ovat (a) sitä päivää, jona tuomioistuin määrää turvaamistoimesta, lähinnä seuraava päivä; (b) sitä päivää, jolloin turvaamistoimipäätös annetaan tiedoksi vastaajalle, lähinnä seuraava päivä; ja (c) sitä päivää, jolloin turvaamistoimipäätös on tullut lainvoimaiseksi, lähinnä seuraava päivä.

51. Tähän kysymykseen ei saada mitään vastausta 50 artiklan 6 kohdasta itsestään, minkä vuoksi katson, että koska yhteisössä ei ole annettu asiaa koskevia säännöksiä, kysymys kuuluu kunkin jäsenvaltion kansallisen oikeusjärjestyksen piiriin edellyttäen, että kussakin tapauksessa kyseinen kansallinen säännös vastaa asianmukaisesti 50 artiklan 6 kohdan sanamuotoa ja tarkoitusta. Kun otetaan huomioon tämä luonnehdinta, johon palaan myöhemmin, olisi nähdäkseni harkitsematonta nähdä tässä määräyksessä sellaisia menettelyjä koskevia yksityiskohtaisia lisävaatimuksia, joita TRIPS-sopimuksen laatijat eivät ole pitäneet sopivina.

52. Sitä paitsi tätä lähestymistapaa tukee sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan kolmas virke, jonka mukaan jäsenet voivat vapaasti valita tarkoituksenmukaiset keinot tämän sopimuksen määräysten sisällyttämiseksi niiden oikeusjärjestyksiin ja -käytäntöön.

53. Tässä yhteydessä voidaan huomauttaa, että 50 artiklan 6 kohtaa ajallisesti edeltänyt kohta sisältyi 23.7.1990 päivättyyn, tavarakauppaa koskevien neuvottelujen ryhmälle osoitettuun puheenjohtajan raporttiin, joka oli luonnosteksti TRIPS-neuvottelujen etenemisestä, ja että kyseisessä kohdassa todettiin, että määräajan

30 — Ks. 10—15 kohta edellä.

pitäisi alkaa turvaamistoimen tiedoksi antamisesta, ellei kansallinen tuomioistuin päätä toisin. [31]

54. Vuoden 1990 joulukuussa, jolloin Uruguayn kierroksen monenvälisten kauppaneuvottelujen tulokset sisältävän päätösasiakirjan luonnos toimitettiin Brysselissä kokoontuneille ministereille, 50 artiklan 6 kohdan teksti oli sama kuin hyväksytyn sopimuksen teksti. Viittaus siihen, että määräaika alkaa kulua turvaamistoimenpiteen tiedoksi antamisesta, oli poistettu eikä sitä ollut korvattu millään muulla tiedolla määräajan alkamisajankohdasta. Tämä seikka tukee myös sitä näkemystä, jonka mukaan neuvottelijat katsoivat, että asia oli syytä jättää kansallisen lainsäädännön määriteltäväksi.

55. Ne menettelysäännöt, joita yhteisön jäsenvaltioissa tällä hetkellä sovelletaan ennen pääasian oikeudenkäynnin vireille saattamista määrättäviin turvaamistoimiin, eroavat toisistaan huomattavasti. Lakisääteistä määräaikaa, joka alkaa kulua turvaamistoimesta määräämisestä, sovelletaan Tanskassa (kaksi viikkoa), Suomessa (kuukausi) ja Espanjassa (aiemmin kahdeksan päivää, nykyään 20 päivää). Sellainen lakisääteinen määräaika, joka alkaa kulua turvaamistoimen tiedoksi antamisesta, on Portugalissa (30 päivää) ja Ruotsissa (kuukausi). Tuomioistuimen on määrättävä määräajasta Itävallassa (tuomioistuin vahvistaa määräajan, joka alkaa kulua turvaamistoimipäätöksen tiedoksi antamisesta) ja Italiassa (tuomioistuimen asettama määräaika voi olla enintään 30 päivää, ja jos tuomioistuin ei aseta määräaikaa, määräaika on 30 päivää) sekä vastaajan vaatimuksesta Saksassa (yleensä kahdesta viikosta kuukauteen määräaikaa koskevan päätöksen tiedoksi antamisesta). Englannissa ja Walesissa tuomioistuimen on määrättävä kantaja saattamaan pääasian oikeudenkäynti vireille välittömästi; samoin on Skotlannissa ja Irlannissa. [32] Kreikassa tuomioistuin voi asettaa määräajan (vähintään 30 päivää). Belgiassa, Ranskassa ja Luxemburgissa tuomioistuimilla on yleensä muttei aina tapana asettaa määräaika, joka vaihtelee tapauskohtaisesti. Alankomaissa tuomioistuimelle ei nimenomaisesti anneta tätä koskevia toimivaltuuksia laissa eikä oikeuskäytännössä, mutta nykyisin tuomioistuimilla on tapana asettaa useiden kuukausien pituisia määräaikoja, jotka alkavat kulua eri ajankohdista (esimerkiksi siitä, kun turvaamistoimipäätöksestä ei enää voi valittaa, tai siitä, kun vastaaja vaatii turvaamistoimien kumoamista), joihin eivät kuulu päätöksen tekemisen päivämäärä tai sen tiedoksi antamisen päivämäärä.

56. Nähdäkseni kansallisten oikeusjärjestysten monimuotoisuus osoittaa, että olisi uskaliasta vaatia yhdenmukaista tulkintaa kaikista 50 artiklan 6 kohdassa avoimiksi jätetyistä menettelyjä koskevista yksityiskohdista. Tämän määräyksen sanamuoto ja tarkoitus — joiden olisi ohjattava kansallisia tuomioistuimia niiden määrätessä kansallisten oikeussääntöjen nojalla turvaamistoimenpiteistä sellaisten TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien oikeuksien suojaamiseksi, joista yhteisössä

31 — 1 a artiklan 5 kohta, esitetty alaviitteessä 16 mainitussa teoksessa Gervais, s. 215.

32 — Irlannissa turvaamistoimenpiteistä määrääminen immateriaalioikeutta koskevissa asioissa toista osapuolta kuulematta näyttäisi olevan äärimmäisen harvinaista.

on jo annettu säännöksiä [33] — voidaan panna täytäntöön yksityiskohdiltaan hiukan toisistaan poikkeavin menettelysäännöksin. Näin ollen 50 artiklan 6 kohdan sanamuotoa tai tarkoitusta ei heikennetä kansallisilla säännöksillä, joiden mukaisesti määräaika voi alkaa kulua vaihtelevasti joko siitä päivästä, jona turvaamistoimenpiteestä määrätään (tai sitä seuraavasta päivästä), tai siitä päivästä, jolloin turvaamistoimenpide annetaan tiedoksi (tai sitä seuraavasta päivästä). (On syytä muistaa, että määräaika alkaa usein kulua toimenpiteen päivämäärän sijaan sitä seuraavasta päivästä: katso esimerkiksi yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 80 artiklan 1 kohdan a alakohta). Koska jo TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että toista osapuolta kuulematta määrätyistä turvaamistoimenpiteistä on välittömästi ilmoitettava vastaajalle ("viipymättä ja viimeistään välittömästi toimenpiteisiin ryhtymisen jälkeen"), päätös on joka tapauksessa annettava tiedoksi välittömästi.

57. Saattaa kuitenkin olla niin, ettei 50 artiklan 6 kohdan tarkoitusta voida saavuttaa sellaisilla kansallisilla säännöksillä, joiden mukaan päätöksen tekemisestä tai sen tiedoksi antamisesta saa kulua huomattavasti edellä mainittua pitempi aika siihen ajankohtaan, jolloin määräaika pääasian oikeudenkäynnin vireille saattamiseksi alkaa kulua. En näin ollen ole vakuuttunut siitä, onko Alankomaissa sovellettu käytäntö, jossa ilmeisesti toisinaan valitaan kansallisen tuomioistuimen ehdottama kolmas vaihtoehto ("sitä päivää, jolloin turvaamistoimipäätös on tullut lainvoimaiseksi, lähinnä seuraava päivä"), täysin sopusoinnussa 50 artiklan 6 kohdan sanamuodon ja tarkoituksen kanssa.

58. Kansallisen tuomioistuimen esittämään kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava kansallisen lainsäädännön perusteella. Edellä esittämästäni kansallisten säännösten ja käytäntöjen yhteenvedosta kuitenkin ilmenee, että joissakin vähemmistöön kuuluvissa jäsenvaltioissa kansalliseen lainsäädäntöön ei näytä sisältyvän sellaista helposti todennettavissa olevaa säännöstä tai käytäntöä, jonka perusteella määräajan kulumisen alkamisajankohta voitaisiin määritellä niissä tilanteissa, joissa turvaamistoimenpiteestä määrännyt kansallinen tuomioistuin ei ole määrännyt määräajasta, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille. Tässä tilanteessa katson, että niin ikään sopusoinnussa 50 artiklan 6 kohdan sanamuodon ja tarkoituksen kanssa on se, että määräaika alkaa siitä päivästä, jona turvaamistoimipäätös tehdään, tai että se alkaa siitä päivästä, jolloin tällainen päätös annetaan tiedoksi (tai edelleen kummassakin tapauksessa näitä päiviä seuraavista päivistä).

Neljäs ennakkoratkaisukysymys

59. Neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko turvaamistoimesta määräävän tuomioistuimen asetettava määräaika, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, vai onko sen toimittava näin ainoastaan sitä vaadittaessa.

60. Nähdäkseni myös kysymys siitä, onko turvaamistoimista määräävän tuomioistuimen viran puolesta asetettava määräaika

33 — Edellä alaviitteessä 11 mainitussa asiassa Dior ym. annetun tuomion 47 kohta.

pääasian oikeudenkäynnin vireille saattamiselle, on ratkaistava kunkin jäsenvaltion lainsäädännön perusteella. Tämä johtuu 50 artiklan 6 kohdasta, jossa nimenomaisesti määrätään, että kohtuullisen määräajan pituuden määrittelee toimenpiteestä päättävä viranomainen ainoastaan, "jos jäsenen lainsäädäntö sen sallii". Kuten 55 kohdasta edellä ilmenee, monissa jäsenvaltioissa pakollinen määräaika asetetaan laissa: näissä jäsenvaltioissa ei selvästikään ole tarpeen tiedustella, voiko tuomioistuin asettaa määräajan tai onko sen tehtävä näin.

61. Jos jäsenvaltion lainsäädännössä annetaan oikeusviranomaisille mahdollisuus asettaa tällainen määräaika viran puolesta, nähdäkseni 50 artiklan 6 kohdan sanamuoto ja tarkoitus tulevat parhaiten noudatetuiksi siten, että kyseinen oikeusviranomainen asettaa tämän määräajan järjestelmällisesti, vaikka yksikään asianosainen ei sitä vaatisi.

Viides ennakkoratkaisukysymys

62. Viidennellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin viittaa siihen tilanteeseen, jossa se tuomioistuin, joka käsittelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemästä turvaamistoimipäätöksestä tehdyn valituksen, pysyttää kyseisen päätöksen, ja kansallinen tuomioistuin tiedustelee, saako tällainen tuomioistuin asettaa 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun määräajan joko viran puolesta tai asianosaisen vaatimuksesta, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt asettamatta tällaisen määräajan.

63. Yhdistynyt kuningaskunta huomauttaa, että valituksen käsittelevä tuomioistuin on aivan yhtä hyvin selvillä riidan tosiseikoista ja oikeuskysymyksistä kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ja että tämän vuoksi valituksen käsittelevän tuomioistuimen olisi suotavaa määritellä kohtuullinen määräaika asian tosiseikkojen perusteella, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole asettanut tätä määräaikaa edellyttäen, että tämä sallitaan kansallisessa lainsäädännössä. Komissio katsoo samoin, ettei ole perusteita sille, miksi vain ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voisi olla "toimenpiteestä määräävä oikeusviranomainen": muutoksenhakutuomioistuin saattaa olla ensimmäinen tuomioistuin, joka määrää turvaamistoimista, tai se saattaa pysyttää ne tai muuttaa niitä valitusta käsitellessään.

64. Tämä lähestymistapa on nähdäkseni sopusoinnussa sekä 50 artiklan 6 kohdan tarkoituksen että sen sanamuodon kanssa. Haluaisin vielä lisätä, ettei tämä kysymys tule esiin ainoastaan silloin, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole asettanut tätä määräaikaa, vaan myös silloin, kun turvaamistoimipäätöksen pysyttävän muutoksenhakutuomioistuimen on tarpeen muuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asettamaa määräaikaa, jos sille annetaan kansallisessa lainsäädännössä tällainen toimivaltuus. Jos esimerkiksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asettanut määräajaksi 15 päivää päätöksen tiedoksi antamisesta ja kansallisessa lainsäädännössä muutoksenhaulle asetetaan 15 päivän määräaika päätöksen tiedoksi antamisesta, on selvää, että määräaikaa saattaa olla tarpeen muuttaa asiaa käsiteltäessä sen mukaan, milloin muutosta on haettu sekä asia on käsitelty ja ratkaistu.

65. Jos kuitenkin kansallisen lainsäädännön perusteella valituksen käsittelevällä

tuomioistuimella on toimivaltuus asettaa määräaika viran puolesta, nähdäkseni 50 artiklan 6 kohdan sanamuotoa ja tarkoitusta noudatetaan parhaiten, jos kyseinen tuomioistuin tekee näin järjestelmällisesti, vaikka yksikään asianosainen ei tätä vaatisi. Vaikka ensimmäisen oikeusistuimen asettamaa määräaikaa saattaa olla joissakin tilanteissa tarpeen muuttaa, kuten olen edellä esittänyt, voidaan kuvitella myös toisenlaisia tilanteita, joissa alkuperäinen määräaika on asianmukaista pysyttää valituksesta huolimatta.

Viittä ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä koskeva ratkaisuehdotus

66. Tässä vaiheessa on ehkä hyvä tehdä yhteenveto päätelmistä, jotka olen tähän mennessä tehnyt 50 artiklan 6 kohdan tulkinnasta.

67. Vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annetaan asiassa Dior ym. annetussa tuomiossa.

68. Toiseksi 50 artiklan 6 kohdan perusteella vastaajan vaatimus on tarpeen, ennen kuin turvaamistoimi kumotaan tai sen voimassaolo muutoin päättyy.

69. Kolmanneksi kansallisen lainsäädännön perusteella määräytyy, milloin pääasian vireille saattamista koskeva määräaika alkaa kulua niissä tilanteissa, joissa tästä ei määrätä turvaamistoimipäätöksessä. On sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan sanamuodon ja tarkoituksen mukaista, että määräaika alkaa kulua joko siitä päivästä, jona turvaamistoimista on määrätty, tai siitä päivästä, jolloin päätös on annettu tiedoksi (tai kummassakin tapauksessa kyseistä päivää seuraavasta päivästä).

70. Neljänneksi se, onko turvaamistoimesta määräävän tuomioistuimen viran puolesta asetettava määräaika pääasian oikeudenkäynnin vireille saattamiselle, määritetään kansallisessa lainsäädännössä.

71. Viidenneksi muutoksenhakutuomioistuimen, joka määrää turvaamistoimesta, pysyttää sen tai muuttaa sitä, saa viran puolesta asettaa määräajan pääasian vireille saattamiselle, jos tämä on kansallisen lainsäädännön perusteella mahdollista.

Kuudes ennakkoratkaisukysymys

72. Kuudennella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko TRIPS-sopimuksen 50 artikla sovellettavissa, jos tämä sopimus tulee voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa ajankohtana, jolloin asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on päättynyt mutta tämä tuomioistuin ei ole vielä tehnyt päätöstään.

73. TRIPS-sopimuksen 70 artiklan 1 kohdassa määrätään, ettei sopimuksesta seuraa velvoitteita sellaisten toimien suhteen, joihin on ryhdytty ennen kyseessä olevan jäsenen osalta noudatettavaa sopimuksen voimassaolopäivää.

74. Jotta kansallisen tuomioistuimen esittämään viimeiseen ennakkoratkaisukysymykseen voitaisiin vastata, on ensiksi määriteltävä, tarkoitetaanko 70 artiklan 1 kohdassa toimilla ainoastaan vastaajan väitettyjä loukkauksia vai käsitetäänkö toimet laajemmin siten, että niihin kuuluvat päätökset, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 9.1.1996 antama väliaikaismääräys. Ensimmäinen tulkinta vaikuttaisi sopivan paremmin yhteen 70 artiklan yleisen sisällön kanssa; useimmissa artiklan määräyksissä luodaan selvät yhteydet sopimuksen voimaantulopäivään ja immateriaalioikeuksien sisällön tilaan: katso esimerkiksi 2 ja 3 kohta. Lisäksi 70 artiklan 4 kohdassa käytetään termiä "toimi" sellaisessa yhteydessä, joka selvästi koskee pikemminkin tosiseikkoja kuin päätöksiä.

75. Lisäksi englanninkielisessä toisinnossa termiä "act" käytetään 41 artiklan 1 kohdassa osana ilmaisua "act of infringement" (loukkaus). Sitä vastoin lainkäyttöelinten päätöksiin viitataan yleisesti termeillä oikeuden päätös ("judicial decision") tai päätös ("decision") (katso 41 artiklan 3 ja 4 kohta).

76. Näin ollen TRIPS-sopimuksen 50 artikla on sovellettavissa (sen 70 artiklan siirtymämääräyksissä määritellyin ehdoin), jos tämä sopimus tulee voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa ajankohtana, jolloin asiaa ensimmäisenä käsittelevä tuomioistuin on saattanut asian päätösharkintaan mutta ei ole vielä tehnyt asiassa päätöstään ja jos immateriaalioikeuksien loukkaus, jonka vuoksi 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitetusta turvaamistoimesta määrätään, on tapahtunut tai jatkuu TRIPS-sopimuksen voimaantulon jälkeen.

77. Koska voidaan olettaa, että esillä olevassa asiassa väitetty immateriaalioikeuksien loukkaus (eli Route 66 -nimisen kahvilan pito) on luonteeltaan jatkuvaa ja että se on kestänyt ainakin oikeuden päätökseen (9.1.1996) asti ja näin ollen tapahtunut sekä ennen sopimuksen voimaantuloa Alankomaissa (1.1.1996) että sen jälkeen, 50 artikla on selvästi sovellettavissa.

78. Tästä seuraa, että 50 artikla oli sovellettavissa myös silloin, kun Rechtbank Assenin puheenjohtaja määräsi esillä olevan asian turvaamistoimista (9.1.1996 tekemällään päätöksellä) ja kun Gerechtshof te Leeuwarden pysytti nämä toimenpiteet sille tehtyä valitusta käsitellessään (3.9.1997 antamallaan tuomiolla).

Ratkaisuehdotus

79. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Hoge Raad der Nederlandenin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan seuraavasti:

1) Alalla, jolla Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C oleva teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyä sopimusta (TRIPS-sopimus), joka on hyväksytty yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY, sovelletaan ja jota koskevia oikeussääntöjä yhteisö on jo antanut, jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten on TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien oikeuksien suojaamiseksi sovellettava yhteisön oikeuden nojalla kansallisia säännöksiään mahdollisuuksien mukaan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti.

   Alalla, jota koskevia oikeussääntöjä yhteisö ei ole vielä antanut ja joka kuuluu tämän vuoksi jäsenvaltioiden toimivallan piiriin, teollis- ja tekijänoikeuksien suoja ja lainkäyttöelinten niiden suojaamiseksi toteuttamat toimenpiteet eivät kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Tästä seuraa, ettei yhteisön oikeudessa edellytetä eikä myöskään kielletä sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä yksityishenkilöille annetaan oikeus vedota suoraan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaan tai että siinä tuomioistuimet olisi velvoitettava soveltamaan kyseistä määräystä viran puolesta.

2) TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan nojalla sen asianosaisen vaatimus, jota vastaan turvaamistoimi on määrätty, on tarpeen, jotta kyseinen toimenpide voitaisiin kumota tai sen vaikutukset muuten poistuisivat.

3) Jos TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitetussa turvaamistoimipäätöksessä ei aseteta määräaikaa, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, tämän määräajan kulumisen alkamisajankohta määritetään kyseisen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä. Sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan sanamuodon ja tarkoituksen mukaista on, että määräaika alkaa kulua siitä päivästä, jona turvaamistoimipäätös tehdään, tai siitä päivästä, jolloin se annetaan tiedoksi (tai kummassakin tapauksessa kyseistä päivää seuraavasta päivästä).

4) Se, onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitetusta turvaamistoimesta päättävän tuomioistuimen asetettava viran puolesta määräaika, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, määritetään jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.

5) Se, voiko muutoksenhakutuomioistuin viran puolesta asettaa määräajan, jonka kuluessa pääasian oikeudenkäynti on saatettava vireille, määritetään jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.

6) TRIPS-sopimuksen 50 artikla on sovellettavissa, jos tämä sopimus tulee voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa ajankohtana, jolloin asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on päättynyt mutta tämä tuomioistuin ei ole vielä tehnyt päätöstään, edellyttäen, että se loukkaus, jonka vuoksi 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitetusta turvaamistoimesta on määrätty, on tapahtunut tai jatkunut TRIPS-sopimuksen voimaantulon jälkeen.